

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

A Debreceni Ítéltábla a 198. sz. Ügyvédi Iroda (4100 Berettyóújfalu, Tardy u. 1.; ügyintéző: Dr. Kökényesi Antal ügyvéd) által képviselt felperes neve (felperes címe) felperesnek, a Dr. Danka és Dr. Ferenczi Ügyvédi Iroda (4024 Debrecen, Piac u. 18.; ügyintéző: Dr. Danka József ügyvéd) által képviselt I.rendű alperes neve (I.r. alperes címe) alperes ellen, jogalap nélküli gazdagodás megfizetése iránt indított perében - amely perbe az alperes pernyertessége érdekében a Dr. Rácz József Ügyvédi Iroda (1074 Budapest, Dohány u. 92. I/11.; ügyintéző: Dr. Rácz József ügyvéd) által képviselt beavatkozó neve (beavatkozó címe) beavatkozott - a Hajdú-Bihar Megyei Bíróság napján meghozottszámú ítélete ellen, a felperes részéről 17. sorszám alatt benyújtott fellebbezés folytán - a 2007. szeptember 26-án megtartott nyilvános tárgyaláson - meghozta a következő

í t é l e t e t :

A Debreceni Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét részben megváltoztatja. Kötelezi az alperest, hogy fizessen meg a felperesnek 15 nap alatt 4 276 400 (Négymillió-kettőszázhetvenhatezernégyszáz) Ft-ot, annak a 2004. február 17. napjától 2004. december 31. napjáig terjedő időre járó évi 11%-os, 2005. január 1. napjától a kifizetésig terjedő időre pedig a késedelemmel érintett naptári félévet megelőző utolsó napon érvényes jegybanki alapkamat 7%-kal növelt mértékű kamatát, valamint - a beavatkozóval egyetemlegesen - 800 000 (Nyolcszázezer) Ft összevont első- és másodfokú részperköltséget.

Az elsőfokú bíróság ítéletét ezt meghaladóan helybenhagyja.

Ez ellen az ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

I n d o k o l á s :

Az elsőfokú bíróság a Szegedi Ítéltábla számú hatályon kívül helyező végzése folytán a megismételt eljárásban a 2006. szeptember 7-én meghozott 16. sorszámú ítéletével elutasította a felperesnek az alperes 7 000 000 Ft jogalap nélküli gazdagodás és annak törvényes mértékű kamatai, valamint perköltsége megfizetése iránti keresetét és a felperest az alperes javára 600 000 Ft, a beavatkozó javára pedig 480 000 Ft perköltség 15 napon belül történő megfizetésére kötelezte. A megállapított tényállás lényege szerint ai helyrajzi számú (..... szám alatti) ingatlanra - amely 1991. évben jogszabály rendelkezése alapján a Magyar Állam tulajdonából került az alperes önkormányzat tulajdonába - előbb a Szövetkezet, majd a felperes szövetkezet, közellátásra való kötelezettségvállalás mellett, ingyenes használati jogot szerzett. A vállalt közellátási kötelezettség teljesítése érdekében a felperes az ingatlanon 1993. évig saját

beruházásként különböző építményeket épített, amelyekben TÜZÉP-telepet létesített. 1993. augusztus 24-én a felperes az addig általa működtetett TÜZÉP-telepet bérbe adta a beavatkozónak, 200 000 Ft + Áfa bérleti díj ellenében, amely bérleti díjakat a beavatkozó 1996. május végéig megfizette a felperesnek.

Az alperes önkormányzat az 1996. április 30-án megkötött adásvételi szerződéssel a TÜZÉP-telepet eladta a beavatkozónak. A szerződésben foglaltak szerint „az adásvétel tárgyát csak a telekingatlan képezte, az annak területén lévő felépítmények (építőanyagtároló-épületek, irodaépület, mérlegház, hírmérleg, kerítés) azonban nem, mivel azok nem voltak az önkormányzat tulajdonában. A beavatkozó s szerződésben kikötött 3 083 600 Ft vételárat az alperesnek 1996. november 20-ig részletekben hiánytalanul megfizette. Az adásvételi szerződés alapján aihelyrajzi számú ingatlanra a beavatkozó tulajdonjogát az ingatlan-nyilvántartásba 1996. augusztus 26-án bejegyezték. A beavatkozó az 1996. május hónapi bérleti díjat a felperesnek még megfizette, azt követően azonban a díjfizetést beszüntette.

A felperes 1997. január 16-án a Hajdúszoboszlói Városi Bíróságon keresetet indított az alperes és a beavatkozó ellen, amelyben - ráépítése alapján - a perbeli ingatlanra vonatkozóan az épületek tulajdonjogának és a földhasználati jogának megállapítását, illetőleg az alperes által a beavatkozónak eladott ingatlanra vonatkozóan az elővásárlási joga fennállásának megállapítását és annak gyakorlása biztosítását kérte. A felperesnek ezt a keresetét a Hajdúszoboszlói Városi Bíróság (a Hajdú-Bihar Megyei Bíróság 1999. május 20-án meghozott számú ítéletével helybenhagyott) ítéletével elutasította, ugyanakkor a felperest a viszontkereset alapján arra kötelezte, hogy fizessen meg az alperes önkormányzatnak 15 nap alatt 2 400 000 Ft összegű, a beavatkozótól általa felvett, azonban - a földterület használatáért - az önkormányzatot illető bérleti díjat és annak kamatait. A Legfelsőbb Bíróság, mint felülvizsgálati bíróságszámú ítéletével hatályában fenntartott jogerős ítélet indokolása szerint a felperes a Magyar Állam tulajdonát képező ingatlanra az 1992. május 19. előtt befejezett ráépítése folytán - jogszabály kizáró rendelkezése következtében - tulajdonjogot nem szerezhettek és a ráépítéssel közös tulajdon sem keletkezett. Az építkezésével összefüggő gazdagodás megtérítése iránt pedig a felperes kereseti kérelmet nem terjesztett elő, így arról a bíróságoknak nem kellett döntenie.

Ezt követően a felperes 2003. április 4-én a beavatkozó ellen indított pert a beruházásai értékének megtérítése iránt, jogalap nélküli gazdagodásra hivatkozva. Ez a per is eredménytelenül zárult számára, mivel a Hajdúszoboszlói Városi Bíróság a keresetét elutasította, amely ítéletet a Hajdú-Bihar Megyei Bíróság a-n meghozott..... számú ítéletével helybenhagyott. E jogerős ítélet indokolása szerint az 1996. április 30-án megkötött adásvételi szerződéssel a beavatkozó ai helyrajzi számú ingatlanon a felperes által épített felépítmények tulajdonjogát nem szerezte meg, így azok továbbra is a korábbi tulajdonos, az alperes önkormányzat tulajdonában maradtak, ezért a beavatkozó terhére jogalap nélküli gazdagodás nem volt megállapítható.

A felperes ilyen előzmények után terjesztette elő 2004. február 17-én a jelen perbeli keresetét, amelyet az elsőfokú bíróság első esetben a-n meghozott számú ítéletével utasított el azzal az indokkal, hogy a felperes kereseti követelése elévült.

A felperes fellebbezése folytán eljáró Szegedi Ítéltábla azonban a-n meghozott számú végzésével az elsőfokú bíróságnak ezt az ítéletét a Pp. 252.§ (3) bekezdése alapján, hatályon kívül helyezte és az elsőfokú bíróságot a per újabb tárgyalására és újabb határozat hozatalára utasította. A Szegedi Ítéltábla megállapítása szerint téves volt az elsőfokú bíróságnak az elévülés kérdésében elfoglalt jogi álláspontja, mert a felperes igényérvényesítését tartalmazó keresetlevél már az elévülés bekövetkezése előtt (már 1997-ben, az első perindításkor) megérkezett a bírósághoz, mivel az ott érvényesített követelésébe „beleértendő” volt - mint többé a kevesebb - a beruházásai folytán bekövetkezett értékelkedés megtérítése iránti igénye is. A jogalap nélküli gazdagodásnak a Ptk. 361.§ (1) bekezdésében írt feltételei pedig az elévülés hiányában az adott esetben „fennállani látszanak”, ha a beruházások emelték az ingatlan forgalmi értékét. A jogalap nélküli gazdagodás pedig az alperesnél jelentkezik, hiszen az építkezés az ő tulajdonlása idején, tehát még azelőtt befejeződött, hogy a beavatkozóval adásvételi szerződést kötött. A felépítményeket pedig - a szerződés szerint - nem értékesítette a beavatkozó. A hatályon kívül helyező végzésben foglaltak szerint az elévülés 1996. április 30-án, a felperes követelése esedékessé válásának napjával kezdődött, amelyet a tulajdoni per megszakított, 1999. májusig. Az akkor újra kezdődött elévülés pedig a jelen per megindításáig nem következett be. Ezért - a Szegedi Ítéltábla iránymutatása szerint - az elsőfokú bíróságnak a továbbiakban azt kellett vizsgálnia, hogy az építkezés emelte-e az ingatlan forgalmi értékét, és ha igen, mennyivel, amelyhez - a másodfokú végzés indoklása szerint - az új eljárásban „szakértői igénybevétele látszik szükségesnek, a beruházások értéknövelő voltának megállapítására vonatkozóan”. Az így meghatározott „nagy terjedelmű bizonyítás” lefolytatása érdekében került sor az elsőfokú bíróság ítéletének a Pp. 253.§ (3) bekezdése alapján történt hatályon kívül helyezésére.

A megismételt eljárásban az elsőfokú bíróság igazságügyi építész- és ingatlanforgalmi szakértőként a Hajdúszoboszlói Városi Bíróságon folyamatban volt P..... számú perben már szakértői véleményt adó igazságügyi szakértőt rendelte ki, azzal a feladattal, hogy megállapítsa: a korábbi perben adott szakértői véleményében meghatározott felperesi beruházások - 1996. április 30-i időpontra vetítetten - milyen forgalmi értéknövelő hatást fejtette ki a perbeli ingatlan forgalmi értékére. A szakértő kiegészített szakértői véleményét mindkét peres fél elfogadta. Annak beérkezését követően pedig az elsőfokú bíróság a 2007. február 12-én meghozott 16. sorszámu ítéletével a felperes keresetét ismételten elutasította, és a felperest az alperes, valamint a beavatkozó perköltségének megfizetésére kötelezte.

E határozata indokolásában az elsőfokú bíróság a tényállást lényegében a Szegedi Ítéltábla által hatályon kívül helyezett ítéletében korábban megállapítottal azonosan állapította meg a beszerzett szakértői vélemény alapján azzal kiegészítve, hogy „A felperesi beruházások 1996. április 30-i állapot szerint az ingatlan akkori 7 360 000 Ft-os értékén belül 4 276 400 Ft-ot képviseltek”. A felperes keresetét elutasító döntését pedig az elsőfokú bíróság a következőkkel indokolta:

A felperes a beruházása idején még állami tulajdonban volt ingatlanra vonatkozóan ráépítéssel nem szerezhette tulajdonjogot. Ezért a beruházásai miatt előállott forgalmi értéknövekedés tekintetében tulajdoni igénye nem, csupán kötelmi megtérítési igénye

keletkezett. Ezt a megtérítési igényt azonban a felperes a keresetében megjelölt jogalapon (a Ptk. 361.§ (1) bekezdése alapján) csak az ingatlan korabeli tulajdonosával, a Magyar Állammal szemben érvényesíthette volna, az alperes önkormányzattal (mint az ingatlan tulajdonjogát a Magyar Államtól törvény alapján - tehát eredeti szerzőmóddal - megszerző tulajdonossal) szemben azonban nem. A tulajdont ellenérték nélkül megszerző önkormányzat megtérítési kötelezettségéről azonban [a Ptk. 120.§ (2) és (3) bekezdésében foglaltakkal összhangban] külön jogszabály, „Az egyes állami tulajdonban lévő vagyontárgyak önkormányzati tulajdonba adásáról” szóló, 1991. évi XXXIII. törvény (Övt.) rendelkezik a 36.§ (2) bekezdésében. E jogszabályi rendelkezés alapján pedig az állam vagyonából ellenérték nélkül tulajdont szerző alperes önkormányzatnak a felperessel szemben a megszerzett tulajdonjog értékének erejéig terjedő helytállási kötelezettsége keletkezett.

Az elsőfokú bíróság azonban nem értett egyet a Szegedi Ítéltáblának azzal a megállapításával, hogy a felperesnek a jelen perbeli keresettel érvényesített igénye 1996. április 30-án vált esedékessé, valamint azzal a megállapításával sem, hogy ez az igénye a jelen perindítás kezdő időpontjáig - az elévülési idő időközben bekövetkezett megszakadása és újból kezdődése miatt - nem évült el. A Szegedi Ítéltáblától eltérő (azzal ellentétes) álláspontja szerint ugyanis a felperesnek az alperessel szemben - helyesen az Övt. 36.§ (2) bekezdése alapján érvényesíthető - követelése már az alperes önkormányzat tulajdonszerzésének időpontjában, tehát 1991. november 13-án esedékessé vált, így akkor kezdődött az igény érvényesíthetőségének elévülése is, amely a Ptk. 326.§ (1) bekezdése alapján, 5 év elteltével, 1996. november 13-án már bekövetkezett. „Ellenkező esetet feltételezve pedig” az elsőfokú bíróság arra hivatkozott, hogy „teljesen egyetért a megyei bíróság korábbi tanácsa által meghozott ítélet indokolási részében kifejtett és a jelen ítéletében a pertörténet ismertetése során részletezett érveléssel”. Az elsőfokú bíróság az ítélete indokolásában - a Szegedi Ítéltáblától eltérően - kifejtette azt a jogi álláspontját is, hogy a tulajdoni igényben a jogalap nélküli gazdagodás visszatérítése iránti kötelmi igény - mint többen a kevesebb - nem volt benne. Ezért a felperes részéről a tulajdonjog megállapítása iránti per (1997. január 16-án történt) megindítása az elévülés megszakadását nem eredményezhette volna még akkor sem, ha addig az még nem következett volna be. Az elsőfokú bíróság tehát a felperes keresetének elutasítását ismét a felperes követelésének elévülésével indokolta.

Ez ellen az ítélet ellen a felperes nyújtott be fellebbezést, amelyben elsődlegesen a sérelmezett ítélet megváltoztatását és az alperesnek a keresete szerinti marasztalását, másodlagosan pedig az elsőfokú bíróság ítéletének hatályon kívül helyezését kérte, az elsőfokú eljárás lényeges szabályainak megsértése miatt. Jogszabálysértőnek állította, hogy az elsőfokú bíróság az ítéletének meghozatalakor figyelmen kívül hagyta a Szegedi Ítéltáblának a követelése jogalapja tekintetében a hatályon kívül helyező végzésben elfoglalt jogi álláspontját és az annak megfelelően adott iránymutatást. Hivatkozása szerint az elsőfokú bíróság ítélete - a jogszabálysértő volta mellett - megalapozatlan is, azonban a sérelmezett határozat megváltoztatásának lehetősége az adott esetben fennáll, mivel az elsőfokú bíróság - a Szegedi Ítéltáblától eltérő, részletesen kifejtett jogi álláspontja ellenére - a megismételt eljárásban szakértő bevonásával tisztázta az alperesnél bekövetkezett gazdagodás összecszerúségét, amelynek alapján a kapott iránymutatásnak megfelelő, megalapozott határozatát meghozhatta volna. A másodlagos fellebbezési

kérelme indokaként pedig a felperes arra hivatkozott, hogy a Szegedi Ítéltáblának, mint másodfokú bíróságnak a hatályon kívül helyező végzésben a jogalap kérdésében elfoglalt álláspontja és iránymutatásai az elsőfokú bíróság számára annak ellenére kötelezőek voltak, hogy az ítéltábla a jogalap kérdésében nem közbenső ítélettel döntött. Így az attól való eltérés az ügy érdemére kiható jelentős eljárási szabálysértés volt az elsőfokú bíróság részéről.

A felperes a jogorvoslati kérelmében az elsőfokú bíróságnak a beavatkozó perköltségére vonatkozó rendelkezését is sérelmezte. Annak összegét eltúlzottnak állította és a beavatkozó jogi képviselője részéről a perben kifejtett ügyvédi munkával arányos perköltség megállapítását kérte.

Az alperes a fellebbezési ellenkérelmében az elsőfokú bíróság ítéletének helybenhagyását kérte, annak saját helyes indokai alapján. Érvelése szerint az elsőfokú bíróság nem követte el a felperes fellebbezésében hivatkozott eljárási szabálysértést, mivel a jogalap kérdésében a Szegedi Ítéltábla nem hozott „részítéletet”, ezért az nem vált ítélt dologgá. Álláspontja szerint a felperes „félremagyarázza” a Pp. 252.§ (4) bekezdésének azt a fordulatát, hogy a hatályon kívül helyező végzésnek tartalmaznia kell az új eljárásra vonatkozó utasításokat, amelyet a jelen esetben az elsőfokú bíróság a szakértői bizonyítás lefolytatásával betartott. Ez azonban nem jelenti egyben azt is, hogy a végzésben adott iránymutatás is kötelező, mivel az nem ítélt dolog. Ha pedig a jogalap kérdése tisztázott lett volna, akkor a Szegedi Ítéltáblának nem hatályon kívül helyező végzést, hanem közbenső- vagy részítéletet kellett volna hoznia ahhoz, hogy az kösse az elsőfokú bíróságot. Véleménye szerint az elsőfokú bíróság jogszabálysértés nélkül, helyesen foglalt állást a Szegedi Ítéltáblától eltérően, a felperes kereseti követelésének elévülése vonatkozásában. Utóbb - a másodfokú eljárás során - az alperes 4 800 000 Ft erejéig beszámítási kifogást is előterjesztett arra hivatkozással, hogy a felperes a beavatkozótól ilyen összegű bérleti díjat is felvett (a már visszafizetni rendelt 2 400 000 Ft-on túl), amelyet számára nem adott át.

A beavatkozó a fellebbezésre tett ellenkérelmében ugyancsak az elsőfokú bíróság ítéletének helybenhagyását kérte, lényegében az alperessel azonos indokok alapján. Állította, hogy az elsőfokú bíróság a javára megítélt perköltség összegét nem állapította meg eltúlzott összegben. A megbízási szerződésében meghatározott díjat ugyanis az elsőfokú bíróság mérsékelte. Emellett kérte azt is, hogy amennyiben az ítéltábla „a felperesi fellebbezésnek helyt ad”, a 2005. május 26-án előterjesztett „beszámítási kifogását vegye figyelembe”.

A fellebbezés részben alapos.

A másodfokú bíróságnak a fellebbezési kérelmek elbírálásakor elsőként abban a kérdésben kellett állást foglalnia, hogy történt-e lényeges eljárási szabálysértés az elsőfokú bíróság részéről, amikor a Szegedi Ítéltábla hatályon kívül helyező végzésében adott állásfoglalások, megállapítások figyelmen kívül hagyásával, azoktól eltérő jogi álláspontjait kifejtve hozta meg az ítéletét a megismételt eljárásban.

Tény, hogy a Szegedi Ítéltábla a felperes kereseti követelésének jogalapja tárgyában nem közbenső ítéletet hozott, hanem a korábban meghozott ítéletnek a Pp. 252.§ (3) bekezdése alapján történő hatályon kívül helyezéséről határozott, a másodfokú bíróság feladatkörét meghaladó bizonyítás lefolytatásának szükségessége miatt. Az addig rendelkezésre álló peradatok (nyilatkozatok, okirati és egyéb bizonyítékok) alapján pedig a Szegedi Ítéltábla megtette azokat a megállapításait, amelyekből kiindulva a bíróságnak a végzésben elrendelt további bizonyítást le kellett folytatnia.

A perbeli vita eldöntése szempontjából lényeges megállapítások a következők voltak:

A felperes kötelmi jellegű pénzkövetelése 1996. április 30-án vált esedékessé, tehát az elévülése is akkor kezdődött.

Az elévülést a tulajdoni per megindítása 1997. januárjában (1999. májusáig) megszakította.

1999. májusától a pénzkövetelés elévülése újra kezdődött, és a jelen per megindításáig nem következett be.

Ezért a Szegedi Ítéltábla megállapította, hogy a perbeli esetben „a jogalap nélküli gazdagodásnak a Ptk. 361.§ (1) bekezdésében írt feltételei (az elévülés hiányában) „fennállani látszanak”, ha a beruházások emelték az ingatlan forgalmi értékét. A gazdagodás pedig az alperesnél jelentkezik, mivel az építkezés az ő tulajdonlása idején történt, másrészt azért, mert a felülepítményeket nem értékesítette a beavatkozó. Az elsőfokú bíróság azonban - eltérő jogi álláspontja miatt - „nem foglalkozott érdemben azzal a kérdéssel, hogy az építkezés emelte-e az ingatlan forgalmi értékét, és ha igen, mennyivel”, a „beruházások értéknövelő voltának megállapítására vonatkozóan” a Szegedi Ítéltábla szakértő igénybevételét tartotta szükségesnek.

Az elsőfokú bíróság az elrendelt szakértői bizonyítást lefolytatta. A peres felek és a beavatkozó a szakértő kiegészített véleményét elfogadták. A megismételt eljárás során a felek is és a beavatkozó is tettek ugyan újabb érdemi nyilatkozatokat, azokban azonban lényegében a saját korábbi perbeli álláspontjaikat ismételték meg. Olyan további bizonyítékokat viszont nem szolgáltatottak, amelyek - az értéknövekedésre vonatkozó kérdés kivételével - a tényállás megváltozását (megváltoztatását) indokolták volna.

Azt a másodfokún eljárásban senki nem vitatta, hogy az elsőfokú bíróság a megismételt eljárásban a Szegedi Ítéltáblának a bizonyítást elrendelő végzéséhez kötve volt.

Következetes azonban a bírósági gyakorlat ateckintetben is, hogy a Pp. 252.§ (3) bekezdése alapján történt hatályon kívül helyezés esetén az elsőfokú bíróság kötve van a másodfokú bíróság megállapításaihoz és állásfoglalásaihoz is. Ez a kötöttség azonban nem jelenti azt, hogy azoktól az elsőfokú bíróság semmilyen körülmények között nem térhet el. A másodfokú bíróság megállapításai ugyanis a határozata meghozatalakor rendelkezésre álló peranyagra támaszkodtak. Ezért olyan esetben, amikor a további eljárás során új tények és bizonyítékok alapján a másodfokú bíróság által megállapított tények megdőlnék, akkor az elsőfokú bíróság által alapul vett tényállás módosulásával tárgytalanná válhat a másodfokú bíróságnak az arra épülő jogi iránymutatása is. (Polgári perrendtartás magyarázata második (átdolgozott) kiadás, 2007., 2. kötet 1394. oldal. Ennek megfelelő iránymutatást adott a Legfelsőbb Bíróság is számos határozatában, így például a Bírósági Határozatok című folyóiratban 2005. évben a 325. sorszámon közzétett eseti határozatában is.)

Mindezek alapján megállapítható, hogy az adott esetben (új tények és bizonyítékok hiányában, változatlan tényállás mellett) az elsőfokú bíróságot kötötték a másodfokú bíróságnak a hatályon kívül helyező végzésében tett megállapításai, állásfoglalásai is.

Ezért a további kérdések vizsgálatakor az elsőfokú bíróságnak abból kellett (volna) kiindulnia, hogy a felperesnek az alperessel szemben olyan (kötelmi jellegű) pénzkövetelése keletkezett, amely a jelen per megindításáig nem évült el, tehát bírósági úton érvényesíthető volt.

A Szegedi Ítéltábla a hatályon kívül helyező végzésében a felperes követelésének jogszabályi alapját illetően határozottan nem foglalt állást, mivel csak azt állapította meg, hogy a perbeli esetben „fennállani látszanak” a Ptk. 361.§ alkalmazhatóságának feltételei. Erre tekintettel az elsőfokú bíróság (a Pp. 3.§ (2) és (3) bekezdéseiben foglaltakból következően) jogszabálysértés nélkül megállapíthatta a felperes követelésének a Ptk. 361.§ (1) bekezdésétől eltérő jogcímeként az Övt. 36.§-ának (2) bekezdését, figyelemmel arra, hogy a bíróságot a jogcím nem, hanem csupán az annak alapjául szolgáló tényállítások kötötték. Az elsőfokú bíróság helyesen állapította meg, hogy a perbeli esetben az Övt. 36.§ (2) bekezdésének rendelkezése a felperesre vonatkozóan - a visszterhesség miatt - alkalmazható volt. Azt a következtetést azonban már jogszabályt sértve, tévesen vonta le, hogy az általa megállapított jogcímen (az Övt. 36.§ (2) bekezdésén) alapuló felperesi követelés esedékességének ideje nem volt azonos a Szegedi Ítéltábla végzésében a felperes pénzkövetelése esedékességi idejeként meghatározott 1996. április 30.-ával, hanem az az alperes tulajdonszerzésének időpontjában, 1991. november 13-ában volt meghatározható, amely időponttól az elévülés 1996. november 13-án bekövetkezett.

A felperes ezért a fellebbezésében alappal állította, hogy az elsőfokú bíróság lényeges eljárási szabálysértéssel foglalt állást a megállapított jogszabályi alapon érvényesíthető kötelmi igénye esedékességének és az elévülésének kérdésében. Ebben a kérdésben ugyanis a Szegedi Ítéltábla a hatályon kívül helyező végzésében már állást foglalt, attól pedig az elsőfokú bíróság a megismételt eljárás eredményeként meghozott érdemi döntésében, változatlan tényállás mellett nem térhetett volna el.

Emellett az elsőfokú bíróságnak az Övt. 36.§ (2) bekezdésén alapuló megtérítési kötelezettség esedékességi idejével összefüggő megállapítása téves is volt. A Ptk. 120.§ (2) bekezdéséhez hasonló szabályozást tartalmazó Övt. 36.§ (2) bekezdéséből ugyanis az a következtetés megalapozottan nem vonható le, hogy a visszterhes szerződés alapján, jóhiszemű személlyel szemben, a tulajdon értékének erejéig fennálló kötelezettségért a tulajdonszerző önkormányzat felelőssége szükségképpen a tulajdonszerzésekor válik esedékessé. Az önkormányzatnak a volt kezelő (a tulajdonosi jogokat gyakorló szerv) kötelezettségéért a tulajdon szerzésekor fennálló felelőssége ugyanis egyaránt vonatkozhat már lejárt, vagy a jövőben lejáráó kötelezettségekre. Nem volt tehát jogszabályi akadálya annak, hogy az alperesnek az Övt. 36.§ (2) bekezdésén alapuló megtérítési kötelezettsége esedékességének időpontjaként is az 1996. április 30. napja nyerjen megállapítást.

Tényként állapítható meg ugyanakkor, hogy az alperes az 1991. november 13-án történt tulajdonszerzése után - az előző tulajdonoshoz hasonlóan - ellenszolgáltatás nélkül biztosította a felperesnek az általa épített épületek birtoklását, használatát. Nem akadályozta azt sem, hogy a felperes 1993. augusztus 24-től az építményeket bérbe adja a

beavatkozóknak. Ez a helyzet 1996. április 30-ig fennállt. A felperesnek tehát eddig jogséremlme nem volt, ellenkezőleg, bízhatott abban, hogy az alperes tulajdonát képező ingatlanon létrehozott beruházásai ilyen módon megtérülnek számára. Azt követően viszont, hogy a beavatkozó a bérleti díjak fizetését az alperessel kötött szerződésére hivatkozással beszüntette az alperes megtérítési kötelezettsége esedékessé vált. Az e jogcímen megállapítható fizetési kötelezettség (pénzkövetelés) esedékessége tehát azonos a Szegedi Ítéltábla végzésében meghatározott 1996. április 30. időponttal. A jogcím változása ezért a kereset elévülés miatt történt elutasítását jogszerűen nem eredményezhette.

Az elsőfokú bíróság tehát eljárási szabályt sértett, amikor - a tényállás változása nélkül - a Szegedi Ítéltábla határozatában foglaltaktól eltérő (azokkal ellentétes) megállapításait kifejtve, a hatályon kívül helyezett korábbi ítélettel azonos jogi következtetésre jutva hozta meg az újabb ítéletét. Ez az eljárási szabálysértés azonban a jelen esetben azért nem volt olyan súlyú, hogy az ítélet ismételt hatályon kívül helyezését indokolta volna, mert az elsőfokú bíróság a Szegedi Ítéltábla által elrendelt bizonyítási eljárást lefolytatta, így a határozata megváltoztatásához szükséges adatok rendelkezésre álltak.

Az Övt. 36.§ (2) bekezdése alapján a felperes az alperestől annak a vagyoni előnynek a megtérítését igényelhetette, amellyel a beruházásai következtében az állami tulajdonból az alperes tulajdonába került perbeli ingatlan értéke a használatra (hasznosításra) vonatkozó jogától történt megfosztásakor, illetve az alperes részéről a beavatkozóra történt tulajdonátruházáskor növekedett.

Az elsőfokú bíróság által beszerzett (nem vitás) kiegészített szakértői vélemény szerint a perbeli ingatlan értéke - 1996. április 30-i állapot szerint - a felperesi beruházások eredményeként létesített felépítmények értékével 3 083 600 Ft-ról 7 360 000 Ft-ra, tehát 4 276 400 Ft-tal növekedett. Az alperes tehát az Övt. 36.§ (2) bekezdése alapján a felperes javára ennek a megtérítésére köteles. A felperes ezt meghaladó kereseti követelése pedig alaptalan.

Az alperes megtérítési kötelezettsége alapján a felperes követelése 1996. április 30-án esedékessé vált. Ezért annak megfizetésével az alperes késedelembe esett, melynek következtében a Ptk. 301.§ 1) bekezdése alapján (a Ptk. 301/A.§ (3) bekezdésében írt mértékben) késedelmi kamat megfizetésével is tartozik. A felperes azonban a késedelmi kamat iránti kereseti kérelmét a kamatfizetés kezdő időpontjának megjelölése nélkül terjesztette elő és e tárgyban pontosabban az eljárás során utóbb sem nyilatkozott. Ezért a másodfokú bíróság a felperes javára a törvényes mértékű késedelmi kamatot (a Ptk. 215.§ (1) bekezdésében és a 3.§ (2) bekezdésében írtak, valamint a Legfelsőbb Bíróság PK. 50. számú Állásfoglalásában kifejtettek szerint) a keresetlevél benyújtásának időpontjától ítélte meg.

A beavatkozó a fellebbezési ellenkérelmében eredményes felperesi fellebbezés esetére az elsőfokú eljárás során már előterjesztett beszámítási kifogásának figyelembevételét kérte, amellyel összefüggésben a Debreceni Ítéltábla a következőkre mutat rá:

A beavatkozó joga a perben korlátozott. Arra nem terjed ki, hogy a bíróság eldöntse az általa támogatott, vagy az ellenérdekű féllel szemben keletkezett jogvitáját. Ezért az elsőfokú bíróság helyesen állapította meg, hogy a beavatkozó nem volt (nincs) abban a helyzetben, hogy a felperesnek az alperessel szemben érvényesített követelésébe a saját követelését a per során beszámíthassa.

Az alperes beszámítási kifogása pedig az alábbiak szerint alaptalan:

Az előzményi perek irataiból megállapítható, hogy a felperes által a beavatkozótól felvett 7 200 000 Ft bérleti díj érvényesítésére az alperes az ellene a Hajdúszoboszlói Városi Bíróságon számon indított perben viszontkeresetet támasztott. A viszontkeresetét azonban a Hajdúszoboszlói Városi Bíróság (a Hajdú-Bihar Megyei Bíróság számú ítéletével helybenhagyott) számú ítéletével 2 400 000 Ft követelést meghaladó részében elutasította. Ebből következően az alperes a fellebbezési ellenkérelmében olyan követelésre vonatkozóan terjesztett elő beszámítási kifogást, amelynek tárgyában korábban már jogerős bírósági ítélet született. Ezért a jelen eljárásban keresetként, vagy viszontkeresetként való előterjesztés esetén a Pp. 130.§ (1) bekezdésének d.) pontja szerinti elutasításnak (vagy a Pp. 157.§ a.) pontja alapján e követelés tekintetében a per megszüntetésének) lett volna helye. Ítélt dolognak minősülő követelés pedig beszámítási kifogás formájában sem érvényesíthető. Ezért az alperes beszámítási kifogása sem volt teljesíthető.

Mindezekre tekintettel a Debreceni Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét a Pp. 253.§ (2) bekezdése szerint részben, akként változtatta meg, hogy az alperest a felperes javára 4 276 400 Ft-nak és annak 2004. február 17-től a kifizetésig terjedő időre járó késedelmi kamatának megfizetésére kötelezte, ezt meghaladóan pedig (a 7 000 000 Ft és a 4 276 400 Ft közötti, 2 723 600 Ft vonatkozásában) a keresetet elutasító rendelkezést helybenhagyta.

A felperes fellebbezése nagyobb részben eredményre vezetett, amely szükségessé tette az elsőfokú bíróság ítéletének a perköltség viselésére vonatkozó rendelkezései megváltoztatását is. A felperes az eredeti kereseti követeléséhez képest mintegy 60%-ban lett pernyertes. Ezért a Debreceni Ítéltábla az alperest a Pp. 81.§ (1) bekezdése alapján kötelezte a felperes eljárási illetékek megfizetéséből, szakértői költség előlegezéséből és ügyvédi munkadíjból eredő arányos mértékű, összevont első- és másodfokú perköltségei megfizetésére.

[A megállapított részperköltség tartalmazza az elsőfokú eljárás során megfizetett 420 000 Ft kereseti illetéknek, a felperes által előlegezett 97 200 Ft szakértői költségnek, a Szegedi Ítéltábla által a felperes javára megállapított 600 000 Ft fellebbezési eljárási költségnek, valamint „A bírósági eljárásban megállapítható ügyvédi költségekről” szóló - a jelen perben még irányadó - 8/2002. (III.30.) IM. rendelet figyelembevételével (a pertárgy értékére és a jogi képviselő által kifejtett munkára tekintettel az elsőfokú eljárásra vonatkozóan 150 000 Ft-ban, a másodfokú eljárásban pedig ennek 50%-ában) megállapított ügyvédi munkadíjnak a felperes pernyertességével arányos részét, valamint az ügyvédi munkadíj összegéhez a módosított 32/2003. (VIII.22.) IM. rendelet 4/A.§ (1)-(2) bekezdése alapján hozzászámított Áfa összegét is.]

A beavatkozó által támogatott alperes nagyobb részben pervesztes lett, emellett az adott esetben a Pp. 83.§ (1) bekezdése harmadik fordulata alkalmazásának feltétele is fennáll. Ezért a Debreceni Ítéltábla a beavatkozót az alperessel egyetemlegesen kötelezte a felperes összevont első- és másodfokú részperköltségének megfizetésére.

Debrecen, 2007. szeptember 26.

Erőss Károlyné Dr. Vajvoda Ildikó sk. a tanács elnöke, Dr. Riczu András sk. előadó bíró, Dr. Szűcs Lajos sk. bíró

A kiadmány hitelül:

-kiadó-